11. INTERNATIONAL PARIS SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES CONGRESS

FEBRUARY 5-9 2025 -PARIS

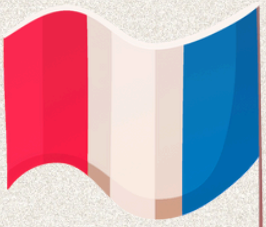

EDITORS

Prof. Dr. Baran ARSLAN

Prof. Dr. Zeliha YAZICI

ISBN: 979-8-89695-031-8

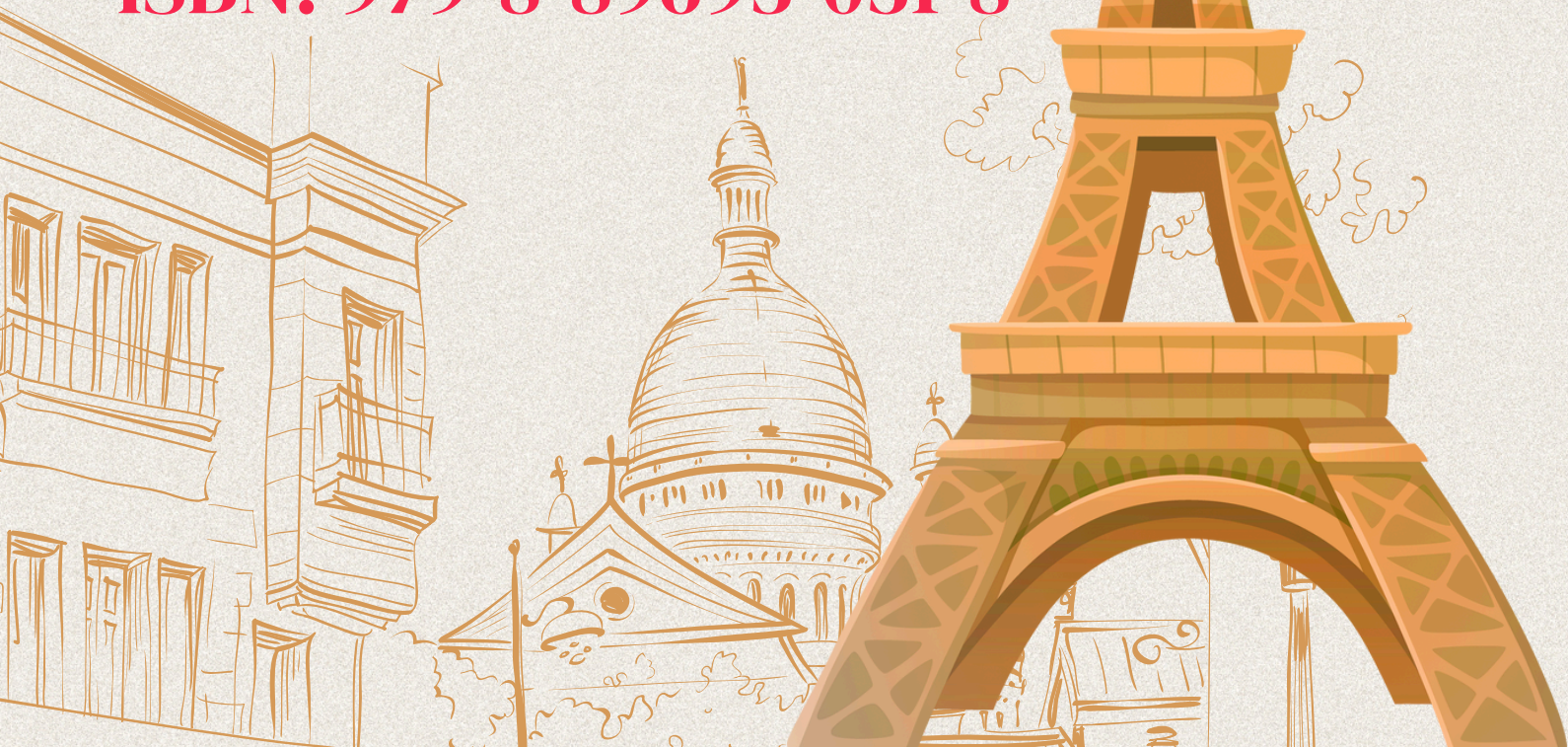

11th INTERNATIONAL PARIS CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

February 5-9, 2025 -Paris, FRANCE

28.02.2025

Liberty Publishing House

Water Street Corridor New York, NY 10038

www.libertyacademicbooks.com

+1 (314) 597-0372

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2025

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed. The derivative works do not need to be licensed on the same terms.

adopted by Mariam Rasulan

PROCEEDINGS BOOK

ISBN: 979-8-89695-031-8

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

11th INTERNATIONAL PARIS CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

DATE AND PLACE

February 5-9, 2025 -Paris, France

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE

EDITORS

Prof. Dr. Baran ARSLAN

Prof. Dr. Zeliha YAZICI

COORDINATOR

Samet KUŞKIRAN

PARTICIPANTS COUNTRY (15 countries)

TÜRKİYE, INDIA, ALGERIA, IRAN, TRNC, ALBANIA, PAKISTAN, ROMANIA, SERBIA, BOSNIA AND HERCEGOVINA, ECUADOR, LEBANON, CANADA, IRELAND, BELGIUM

Total Accepted Article: 138

Total Rejected Papers: 36

Accepted Article (Türkiye): 61

Accepted Article (Other Countries): 77

ISBN: 979-8-89695-031-8

February 5-9, 2025
Paris, FRANCE

28.02.2025

REF: Akademik Teşvik

İlgili makama;

11. Uluslararası Paris Sosyal Ve Beşeri Bilimler Kongresi, 5-9 Şubat 2025 tarihleri arasında Paris, Fransa'da 15 farklı ülkenin (Türkiye 61 bildiri- Diğer ülkeler 77 bildiri) akademisyen/araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir

Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen "Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır." değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,

Saygılarımla

Dr. Petra Pelletier
University of Paris
Head of Conference

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.12.2024-400473

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı
Akademik Personel Şube Müdürlüğü

Sayı : E-90966674-903.07-400118 23.12.2024
Konu : Görevlendirme

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 20.12.2024 tarihli ve 399860 sayılı yazı,

İlgi yazı ile, Yüksekokulunuz Dr.Öğr.Üyesi kadrosunda görev yapan Doç.Dr. Hüseyin ERİŞ'in, 05-09 Şubat 2025 tarihleri arasında yapılacak olan 11. Uluslararası Paris Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi'nde akademisyen temsilci olarak görevlendirilmesi talep edilmektedir.

Adı geçenin belirtilen tarihler arasında 11. Uluslararası Paris Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi'nde akademisyen temsilci olarak yolluksuz ve yevmiyesiz olarak görevlendirilmesi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet Tahir GÜLLÜOĞLU
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :*BSE6U2Y6EF* Pin Kodu :48862

Belge Takip Adresi :
https://ebys.harran.edu.tr/envision/Validate_Doc.aspx?eD=BSE6U2Y6EF&eS=40011
8

Adres:Harran Üniversitesi Rektörlüğü Yenişehir Yerleşkesi 63300 Haliliye/Şanlıurfa
Telefon:0414 318 3091 - 3092 - 3094 Faks:0414 318 3193
e-Posta:akademiksube@harran.edu.tr Web:http://personel.harran.edu.tr/
Kep Adresi:harranuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Mahmut KAN
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 3183000-3094

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

İKSAD ENSTİTÜSÜ
Çankaya – Ankara
06-146-071

Konu : Kongre Düzenlenmesi
Sayı : BSE-2 6 Ağustos 2024

İLGİLİ KURUMA

İçişileri Bakanlığı tarafından tahsis edilen 06-146-071 tescil kodu ile Tüzel Kişiliğe sahip olan İKSAD Enstitüsü 5253 sayılı kanuna uygun olarak "Bilimsel araştırmalar ve akademik çalışmalar" alanında ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyetlerini yürütmektedir.

Kurumumuzun Yönetim Kurulu 6 Ağustos 2024 tarihinde saat 10.30'da "Bilimsel Diplomasi Projesi" görüşmeleri ile "Bilimsel Kongreler Düzenlenmesi" gündemleri ile toplanmış ve alınan (2 numaralı) karara istinaden aşağıda detayları yazılı olan bilimsel etkinliğin düzenlenmesine ve etkinliğe ilişkin resmi görevlendirme konusunda karar vermiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim

Dr. Kaldygul ADİLBEKOVA
Genel Sekreter

Etkinlik Adı: 11. Uluslararası
Paris Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi
Etkinlik Tarihi ve Yeri: 5-9 Şubat 2025, Paris

DÜZENLEME KURULU
Doç. Dr. Hüseyin ERİŞ, Harran Üniversitesi
Prof. Petra Pelletier – Paris Üniversitesi
Dr. Violla MAKHZOUM - Saint Joseph Üniversitesi
Dr. Kaldygul ADILBEKOVA - İksad Institute
Dr. Elvan CAFEROV – ADPU

Etkinlik linki: www.iksadparis.org/social

MEMBERS OF THE ORGANIZING COMMITTEE

Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ERİŞ
Harran University
(PRESIDENT OF CONGRESS)

Prof. Petra Pelletier
University of Paris

Dr. Violla MAKHZOUM
Saint Joseph University

Dr. Kaldygul ADILBEKOVA
İksad Institute

Dr. Elvan CAFEROV
ADPU

SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD

Prof. Anderi JEAN
Gas Petrolium University of Romania

Prof. Franck AMOUSSOU
Université d'Abomey- Calavi

Prof. Jean Tata TOSSOU
Université d'Abomey- Calavi

Prof. Salih ÖZTÜRK
Tekirdağ Namık Kemal University

Prof. Usman Ghani, PhD
Institute of Management Sciences Peshawar, Pakistan

Prof. Katarzyna Czech, PhD
Warsaw University of Life Sciences, Poland

Prof. Yuriy Danko, PhD
Sumy National Agrarian University, Ukraine

Prof. Olena Melnyk, PhD
Sumy National Agrarian University, Ukraine

Prof. Michal Wojtaszek, PhD
Warsaw University of Life Sciences, Poland

Prof. Maral Jamalova, PhD
Szent İstvan University, Hungary

Prof. Nicholas Imbeah, PhD
Takoradi Technical University, Ghana

Prof. Harshavardhan Reddy Kummitha, PhD
Budapest Business School, Hungary

Prof. Giscard Assoumou Ella
University of Toulon, France

Prof. Jean Philippe Praene
University of La Réunion

Prof. Violla MAKHZOUM
Saint Joseph University

Prof. Hemantkumar P. Bulsara
S. V. National Institute of Technology (NIT)

Prof. Yurii LATYSH
Taras Shevchenko State University

Prof. Andrea Lucchesi
Sao Paulo University

Prof. Ansi Rezeda SAFIULLINA
Kazan Federal University

Prof. Cynthia CORREA
Sao Paulo University

Prof. Ruslan ABDULLAYEV
Azerbaijan National Academy of Sciences

Prof. Cholpon TOKTOSUNOVA
Rasulbekov Kyrgyz Economic University

Prof. Dmitriy VASILYEV
Russian Academy of Entrepreneurship

Prof. Dinarakhan TURSUNALIEVA
Rasulbekov Kyrgyz Economic University

Prof. Nagbdu KAMAROVA
Yessenov University

Prof. Mykola VASKIV
Kyiv National University of Culture and Arts

Prof. Rimma PARDABAYEVA
Ufa State University

Assoc. Prof. H.Burçin HENDEN ŞOLT
Zonguldak Bulent Ecevit University

Dr. Elvan CAFEROV
Azerbaijan State Pedagogy University

Dr. Aygün MEHERREMOVA
Baku State University

Dinh Tran Ngoc Huy
SOM, Asian Institute of Technology, Thailand - International University of Japan

CONTENTS

AUTHOR	TITLE	No
Baran ARSLAN Ebru TANRIKULU Gamze KAYA	THE MEDIATING ROLE OF CYBERLOAFING BEHAVIOR IN THE EFFECT OF GLASS CEILING SYNDROME ON ONLINE COMPULSIVE BUYING BEHAVIOR OF FEMALE HOTEL EMPLOYEES	1
Elif AYDIN YAZICI Neslihan KELEŞ	INFOGRAPHIC AS A DIGITAL TOOL TO PROMOTE EFL LEARNERS' WELL-BEING AFTERMNATH A NATIONAL DISASTER: A CASE OF TÜRKİYE	14
Zeynep Aslancan	DISPUTE RESOLUTION IN INTERNATIONAL COMMERCIAL CONTRACTS: THE ROLE OF ARBITRATION AND COMMERCIAL ENTERPRISES	15
Nihan Sümeyye GÜNDOĞDU Nihan KONAK Hüseyin TAŞ Gülşah ÜNER	RETHINKING THE BUILDINGS THAT CONTRIBUTED TO THE MODERNIZATION PROCESS OF TURKEY THROUGH CULTURAL HERITAGE AND PRESERVATION: ERENDEMİR MANSION	25
Gülşah ÜNER Nihan KONAK Hüseyin TAŞ Nihan Sümeyye GÜNDOĞDU	READING FUTURE SPACES THROUGH CINEMA AND ARCHITECTURE: BACK TO THE FUTURE	36
Sevda BORA ÇINAR	THE NECESSITY OF SHIFTING WOMEN'S LIBERATION FROM COLLECTIVE TO INDIVIDUAL SOLUTIONS: AN ANALYSIS OF VIRGINIA WOOLF'S A ROOM OF ONE'S OWN	47
Sevda BORA ÇINAR	THE INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN COMMERCIAL DECISION-MAKING: RETHINKING THE DUTY OF CARE IN THE DIGITAL ERA	56
Nihat DURMAZ	ANXIETY AND LEAP OF FAITH: A RELATIONSHIP IN THE EXISTENTIAL TRADITION	58
Deniz KILIÇ Cansu KAYGISIZ Gökhan UYANIK	INVESTIGATION OF HIGH-ORDER THINKING SKILLS OF TEACHER CANDIDATES	68
Tayfun KARA	TURIZM REKREASYONU AÇISINDAN SPORTIF REKREASYON ALANLARIN İNCELENMESI (KAHRAMANMARAŞ ILI ÖRNEĞI)	69
Hasan GEZER Tayfun KARA	HITORICAL SUMMARY OF TRADITIONAL SPORTS IN KAHRAMANMARAŞ	77
Yasemin YAZICI	THE ROLE OF FREEDOM (自由) AND SELF GOVERNANCE (自主) IN MEIJI JAPAN	85
Reyhan BAHAR Asiye ASLAN	REVIEW OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY PROJECTS OF TURKEY'S MOST VALUABLE BANKING BRANDS WITH CONTENT ANALYSIS	92
Guliz DOGAN	ANALYSING OF SENRYŪ (JAPANESE HUMOROUS) POEMS ON THE THEME OF "WILL (遺言/YUIGON)" WITH TEXT MINING METHOD	101
Bilgehan YÜREKLİ Zeliha YAZICI	THE TRANSFORMATION OF CHILDREN'S GAMES IN YÖRÜK CULTURE	111

Hande GÜNEŞ	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN INCOME LEVELS AND MATERIALISTIC TENDENCIES: A STUDY IN TURKEY	112
Hande GÜNEŞ	INVESTIGATION OF INSTAGRAM USAGE HABITS OF GENERATION Z AND GENDER-BASED DIFFERENCES	119
Zeliha YAZICI	FATHERHOOD ROLE IN TURKISH CULTURE	128
Andra Elena Badescu	STRATEGY AND ORGANIZATION DESIGN CASE OF UNILEVER	136
Shrikant S. Karanjkar Aditya Rajiv Kadam Sayali Shankar Dhumale Priyanka Mallappa Koti Satyajit Sunil Kamble	IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON BUYING BEHAVIOR OF SMARTPHONES PRODUCT CUSTOMERS	139
Shrikant S. Karanjkar Aditya Rajiv Kadam Sayali Shankar Dhumale Priyanka Mallappa Koti Satyajit Sunil Kamble	PROBLEMS FACED BY THE GRADUATE STUDENTS WHO CAME TO INSTITUTE THROUGH LOCAL TRANSPORT FACILITIES	147
Gizem ALİŞOĞLU Rıfat Gökhan KOÇYİĞİT	EVALUATION OF THE USE OF ISTANBUL BEACHES IN TERMS OF PUBLIC INTEREST WITHIN THE SCOPE OF THE PRINCIPLES OF EQUAL AND FREE USE OF COASTAL AREAS	154
Kashmore and Khandhkot Faiz Muhammad Shaikh Rasool Bux Junejo Muhammad Zafar Wassan Liaquat Bhutto Syed Mujeeb Hyder Shah Syed Mehtab Ali Shah	IMPACT OF CLIMATE CHANGE RELATED SHIFTS IN THE AGRICULTURAL SYSTEM SPECIAL FOOD SECURITY AND LIVELIHOOD OF THE FARMING COMMUNITY IN	162
Faiz Muhammad Shaikh Muhammad Zafar Wassan Mazharuddin Keerio Rasool Bux Junejo	IMPACT OF COMPOST FERTILIZER ON YIELD PERFORMANCE OF CHICKPEA IN SEHWAN SHARIF SINDH-PAKISTAN	164
Adile YILMAZ	AĞVA EPIC A HEROIC SONG	165
Andreea-Roxana DANCI Ionut-Adrian LAZAR Gabriela-Mihaela MURESAN	THE RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL MANIPULATION AND THE BANKRUPTCY RISK OF A COMPANY	166
Naveen A. Pillai	INDIA'S JOURNEY TOWARDS BECOMING A GLOBAL CENTER FOR INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION: A JOURNEY AHEAD	167
Ionut-Adrian LAZAR Andreea-Roxana DANCI Gabriela-Mihaela MURESAN	THE FINANCIAL EKG OF AN ENTITY. BEHAVIOR AND PERFORMANCE UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY	168
Hacer Hande ERGİN ÇAĞATAY	COMMUNICATION AND SOCIAL MEDIA USE IN TOURISM	170
Utku AYDIN Hasan Hüseyin SAYAN	ANALYSIS OF VISUAL DATA ON SOCIAL MEDIA WITHIN THE SCOPE OF GDPR AND KVKK	172
Murat BAYRAKTAR	THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL REMITTANCES AND POVERTY REDUCTION	173
Safar Hayati	INTERACTION OF WOMEN AND URBAN SPACE (AN IMAGE OF THE PRESENCE OF WOMEN IN THE URBAN SPACE)	174
Flavian CLIPA Raluca Irina CLIPA	CONSIDERATIONS REGARDING THE PERFORMANCE AUDIT OF SPV WITH INTERNATIONAL FUNDING	175

Mehmet Emin ÇETİNKAYA Ahsen Dila ALSANCAK Cebrail KARAKOÇ	THE TENDENCY OF LAW SCHOOL STUDENTS IN CAREER CHOICE AND CAREER PLANNING, DICLE UNIVERSITY FACULTY OF LAW EXAMPLE	176
Marici Marius Maftei (Mariuta) Agapia Elena	ANALYSIS AND INTERVENTION IN THE CASE OF VULNERABLE ADULTS WHO DO NOT EXPERIENCE ROMANTIC LOVE	178
Milad Yusefi Nasrullah Rastegar-Pouyani Rasoul Karamiani	SYSTEMATICS AND DISTRIBUTION OF THE GENUS LAUDAKIA GRAY, 1845 (SAURIA: AGAMIDAE)	179
Desta Temotewos Tumoro Hemal Pandya	TAX REVENUE AND SOCIAL-PSYCHOLOGICAL DRIVERS IN ETHIOPIA: THE MEDIATION ROLE OF TAX COMPLIANCE (EVIDENCE FROM HOSSANA CITY, CENTRAL ETHIOPIA REGION)	180
Akhter Naseem	SUFISM AND SPIRITUAL, SOCIAL, AND POLITICAL REFORMATION IN THE LIGHT OF SIRAH OF THE PROPHET MUHAMMAD (PBUH)	181
Akhter Naseem	THE ROLE OF CIVIL SOCIETY AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN PROMOTING PEACEFUL COEXISTENCE (A RESEARCH REVIEW)	182
Akhter Naseem	MUHAMMAD (PBUH): A MODEL FOR RESOLVING NATIONAL ISSUES AND EXEMPLARY LEADERSHIP	183
Violla Makzhoum	DIGITAL REPUTATION AS A STRATEGIC TOOL TO ENHANCE JOB MARKET ENTRY OPPORTUNITIES: AN ANALYTICAL STUDY	184
Asma Seemi Malik Anam Afzal Amjad Mahmood	UNVEILING THE PSYCHOSOCIAL AND CULTURAL EXPERIENCES OF WOMEN VICTIMS OF ACID ATTACKS IN PAKISTANI SOCIETY	185
Anca Bejenaru	CHILDREN'S NARRATIVES ABOUT THEIR EXPERIENCES IN THE CARE SYSTEM AND THROUGHOUT THE ADOPTION PROCESS	186
Ayşenur Tuba ULUDOĞAN	MIGRATION (HIJRA) IN THE CONTEXT OF SOCIAL AND MASS MOVEMENT THEORIES	187
C. Dinu Jayashankar.J	THE ROLE OF MANAGEMENT IN ACHIEVING THE UNITED NATIONS' SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS (SDGS)	189
Sintayehu Ermias Lolemo Hemal B. Pandya	EXPLORING THE IMPACT OF E-SERVICE QUALITY AND DIGITAL BRAND IMAGE ON CUSTOMER E-LOYALTY IN THE COMMERCIAL BANK OF ETHIOPIA: THE MEDIATING ROLE OF CUSTOMER E-SATISFACTION	190
AKOH, Jimmy	RESEARCHING THE ENVIRONMENT FOR ACTION TROUGH THEATRE: ANALYSIS OF LEAD CITY UNIVERSITY 2023 AND 2024 APPLIED THEATRE EXPERIMENTS	191
Shabbir Ahmed Ali Sheikh Hamna Jamal Muneeb Ahmed M Maria Murtaza Manahil Nadeem Ameera Shabbir Ifrah Shabir	KNOWLEDGE, ATTITUDES & PERCEPTIONS TOWARDS PREMENSTRUAL SYNDROME AMONGST THE LOW SOCIOECONOMIC SCHOOL-GOING ADOLESCENT GIRLS IN KARACHI, PAKISTAN	192
Pelin Vildan KOKCU DELİKAYA	A GLANCE ON GENERAL TRENDS IN PUBLIC EXPENDITURES: A COMPARATIVE STUDY ON ENGLAND, AUSTRALIA, NORWAY AND TURKEY	193

Hibatuallah Bensaid	DIALECTICS OF FAITH AND GLOBAL GOVERNANCE: THE VISION OF THE ORGANIZATION OF ISLAMIC COOPERATION	195
Şerife ÖRS	THE MODERATING EFFECT OF ENVIRONMENTAL PERFORMANCE ON THE THE RELATIONSHIP BETWEEEN INWARD FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND CO2 EMISSIONS: THE CASE OF LEAST DEVELOPED ECONOMIES	196
Shorya Jaiswal	THE ROLE OF TOURISM IN FRANCE'S ECONOMY IN 2025	197
Elena Bănică	ROMANIA'S TRADE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES: A FOCUS ON EXPORT PATTERNS AND FOREIGN CAPITAL	198
Fatih ŞAHİN	THE MODERATING EFFECT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT ON THE RELATIONSHIPS BETWEEN SOCIAL CAPITAL AND INNOVATION ECOSYSTEM	199
Irina-Denisa Munteanu	EXPLORING THE LINK BETWEEN EDUCATION AND DIGITIZATION IN ROMANIA THROUGH SPATIAL PANEL MODEL ANALYSIS	200
Kumar, Vijay	SELECTION OF PROPERTY USING SOFT COMPUTING TECHNIQUES	201
Mag. oec. Anida Jagodić	BEHAVIORAL ACCOUNTING IN THE DECISION-MAKING FUNCTION IN ACCOUNTING AND AUDITING PROCESSES	202
AMIT JOSHI SOUMYA RANJAN MISHRA	TSMC'S 2024 SURGE: AI-DRIVEN GROWTH AMID GLOBAL CHALLENGES	203
AMIT JOSHI VINEET GROVER	THE AIRASIA-VISTARA MERGER: A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF MARKET IMPACT AND COMPETITIVE DYNAMICS	205
Adil Ali Irshad Ullah	PERCEPTION OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS REGARDING TEACHER CONTENT KNOWLEDGE AT SECONDARY LEVEL	207
Kübra DEMİR AYTEKİN Ali AYTEKİN	THE SOCIOECONOMIC AND SOCIOCULTURAL IMPACTS OF SYRIAN MIGRANTS IN TURKEY	208
Batura Aliyeva	CONCEPTUAL FEATURES OF THE VARIABILITY OF AFFIXAL MORPHEMS	214
Cengiz ÇETİN Elif SARAÇ Simin ŞAY Özge KARADENİZ	AN IMPORTANT STOP IN THE LIFE OF COLLECTION OBJECTS: CONDITION SURVEY	215
Melisa ATA Sabiha İris SARI	A REVIEW ON HUMOR IN ROMANTIC RELATIONSHIPS	226
Gabriela Mihaela MUREȘAN Ana-Maria COLȚA	A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF UNCERTAINTY RISK IN FINANCE	228
Kamile MUTLU Semanur SANCILI Esra Gamze UĞUR EKŞİ	EVALUATION OF MOBILE APPLICATIONS PREPARED FOR EARLY CHILDHOOD ACCORDING TO EVALUATION TOOL FOR EDUCATIONAL APPS (E.T.E.A.)	229
Çağatay TUNCSİPER Dilek SUREKCI YAMACLI	BRICS SHARE IN WORLD TRADE AND EVALUATION OF TRADE RELATIONS WITH TURKEY	230
Ciobanu Ioan Iulian Ciobanu Irina Elisabeta Remus RUNCAN	THE EMOTIONAL IMPACT OF DIVORCE ON CHILDREN IN A SINGLE-PARENT FAMILY SOCIAL WORK RESEARCHER CIOBANU IOAN IULIAN	237

Fiza Ahsan Tarun Kaushik	UNITED NATIONS CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA	238
Fatih KOÇ Banu HAS	INCOME DISTRIBUTION DYNAMICS UNDER THE LENS OF R&D TAX INCENTIVES	247
Abdulgaffar Muhammad Odiase Bernard O Maryam Isyaku Anthony Kolade Adesugba Anthony Unyime Abasido	COMPARATIVE ANALYSIS OF MILITARY EXPENDITURE TRENDS AMONG GLOBAL POWERS AND NIGERIA: HISTORICAL INSIGHTS AND ECONOMIC IMPLICATIONS	248
Laura-Maria Vlădoiu Camelia Popa	CROSS-DISCIPLINARY INSIGHTS AND INTERVENTIONS IN PERFORMANCE ANXIETY	260
Fatih AKMAN	THE EVOLUTION OF DIGITAL MUSIC: THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND SOCIAL MEDIA IN THE MUSIC INDUSTRY	261
Elizabeth FARRELL	COMPENSATION SYSTEMS CHANGES AS A RESULT OF COVID-19'S IMPACTS ON THE EDUCATION SYSTEM	282
Elvan GÖKÇEN	ENHANCING CRITICAL THINKING AND DIGITAL LITERACY: THE ROLE OF CHATGPT IN COMBATING MISINFORMATION AND PROMOTING INFORMED DIGITAL COMPETENCE	283
Divya Krupa Neelam M. Rose Saroj Yadav	ENHANCING THE APPEAL AND CONSUMER ACCEPTANCE OF UPPADA SILK SARIS	294
O. Erdal ŞAHİN	FRENCH INFLUENCE ON URBAN SPATIAL ARRANGEMENTS IN THE LAST CENTURY OF THE OTTOMAN PERIOD	295
Andra Elena Badescu	EXPORT AND MARKETING PLAN FOR PORTUGAL	297
Ayşe Meriç YAZICI	FROM BIOLOGY TO BUSINESS: MANAGEMENT PRINCIPLES OF HERDING	305
Buğra ŞENGEL	FROM ECOPOETICS TO ECOCRITICISM: CONSTRUCTING FRENCH ECOCRITICISM	306
Madina ASHIRIMBETOVA	CUMMINS' QUADRANTS IN THE PROCESS OF COGNITIVE COMPETENCE DEVELOPMENT	308
Raquel GUINÉ Sofia FLORENÇA	HEALTHY EATING – A CASE STUDY INVOLVING PARTICIPANTS FROM DIFFERENT COUNTRIES	313
Ainur MUKASHEVA Laura MURATOVA Saltanat IMANGALIYEVA Anar KABOSHEVA	ADDRESSING NON-EQUIVALENTS IN LEGAL TERMINOLOGY: A MULTIDISCIPLINARY APPROACH	320
Volodymyr MESHCHERIAKOV Maria KALINICHENKO	APPLICATION OF ECONOMIC ANALYTICS METHODS AT THE CURRENT STAGE OF ECONOMIC DEVELOPMENT	327
Nguyen Thi Be Ba Do Van Tien Nguyen Hong Chieu	FACTORS AFFECTING DOMESTIC TOURISTS' SATISFACTION WITH TOURISM IN HON SON, KIEN HAI DISTRICT, KIEN GIANG PROVINCE	341
Nguyen Thi Be Ba Do Van Tien Trieu Thi Thuy Duy	SOLUTIONS TO DEVELOP TOURISM AT SILK ROLL ESTABLISHMENTS IN VINH THANH DISTRICT, CAN THO CITY	349
Nguyen Thi Huynh Phuong Ho Thi Truc Ly	ASSESSMENT OF AGRITOURISM RESOURCES: A CASE STUDY IN LONG XUYEN, AN GIANG PROVINCE, VIETNAM	356

Vijay Singh Aastha Agnihotri Sapna Devi	GENDER AND TRIBAL RIGHTS: PROMOTING EQUITY IN MARGINALIZED COMMUNITIES	363
V.Bindu K.R.Padma K.R.Don	EVALUATING NATURAL COMPOUNDS FOR DIABETES AND OBESITY MANAGEMENT: AN IN-SILICO PREDICTION AND MULTI-LIGAND MOLECULAR DOCKING APPROACH	364
Ihsan YIGIT	RESEARCH THE EFFECT OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON PSYCHOLOGICAL TRUST: EVIDENCE FROM TURKEY	366
Renu Yadav Saurabh Kishor	IMPACT OF FAMILY STRUCTURE ON YOUTH DEVELOPMENT	377
Ouafa OUARNIKI	BARRIERS TO ESP IMPLEMENTATION: EXPLORING THE DISCONNECT DESPITE DECADES OF DEVELOPMENT	378
İrem USMAN ÖZTÜRK	THE RELATIONSHIP BETWEEN HUMAN NATURE AND TECHNOLOGY IN DONNA HARAWAY'S PHILOSOPHY	379
Kleada Agasi	DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS BY CREATING A QUALITY CULTURE OF THINKING IN LEARNING CLASSES	386
Yağmur Suzan SÖNMEZ	EVALUATION OF MASTER'S THESES WRITTEN ON BIOLOGY EDUCATION IN SECONDARY EDUCATION	394
Ayhan AKSAKALLI	SCIENTIFIC ANTI-REALISM AND HYPERNOMINALISM- A PHILOSOPHICAL DEBATE	396
Moses Adeolu AGOI Oluwakemi Racheal OSHINOWO Solomon Abraham UKPANAH OluwanifemiOpeyemi AGOI	LEVERAGING THE POTENCY OF CHATPDF ON STUDENTS' LEARNING AND ACADEMIC DEVELOPMENT: IMPLICATION FOR EDUCATIONAL MANAGEMENT	409
Tabassum Bashir Kalim Ahmad Khan Deoshree Akhouri Salma Afroj	DEVELOPING CULTURALLY TAILORED THERAPEUTIC INTERVENTIONS FOR LGBTQ PATIENTS: ADDRESSING UNIQUE STRESSORS AND MENTAL HEALTH NEEDS	416
Mohamed KHIBABI	RURAL CRIME IN MOROCCO: CONTROL AND PREVENTION STRATEGIES	418
Muhammed Yusuf SEPTİOĞLU Atilla YÜCEL	ENTREPRENEURSHIP AND THE METAVERSE	424
Srđan Jovanović Snježana Đokić	MARKETING MANAGEMENT PROCESS OBSERVED WITHIN THE FRAMEWORK OF TRANSITION ECONOMICS	439
Srđan Jovanović Snježana Đokić	THE STARTING POINTS OF MARKETING ORGANIZATIONS IN THE REAL FUNCTIONING OF THE ECONOMY OF COUNTRIES THAT ARE INVOLVED IN TRANSITION PROCESSES	445
Melisa ÖZDEMİR Nurten ELKİN	AN INVESTIGATION OF VISUAL SPATIAL PERCEPTION AND MATHEMATICAL ATTITUDES OF 11-14 YEAR OLD CHILDREN WITH SPECIFIC LEARNING DISABILITIES AND TYPICAL DEVELOPMENT	450
Mihalis KUYUCU	DIGITAL VIDEO PUBLISHING AND SOCIAL MEDIA: THE PRESENT AND FUTURE OF VIDEO PUBLISHING ON SOCIAL MEDIA	466
Mohsen Mohammadi Khyareh	RISK ANALYSIS AND ECONOMIC GROWTH: ANALYZING THE ROLE OF QUALITY CONTROL AND RELIABILITY IN EMERGING MARKETS	480

Bengü Berrak ÖZKUL Sümeyra AKKAYA	PRIMARY SCHOOL TEACHERS' VIEWS ON THE COLLABORATION OF TEACHERS AND FORENSIC MEDICINE SPECIALISTS IN THE PREVENTION OF PEER BULLYING	486
Olena Panchenko	CONCEPT LAUGHTER IN ENGLISH: ETYMOLOGICAL ASPECT	487
Nadire Loku Afrim Loku	YOUTH EMPLOYMENT AND MIGRATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN KOSOVO	488
Mine DEMİRTAŞ Nevzer Sebla YAVAŞ	THE BLACK SEA STEAMER AS THE FIRST INTERNATIONAL PUBLIC RELATIONS PRACTICE IN TURKEY	494
AANCHAL MALIK Narendra	SCIENCE BASED VICTIM REHABILITATION PROGRAMS AND THEIR INTEGRATION INTO CRIMINAL JUSTICE SYSTEMS	496
Ayushi Singh	SPACE DEBRIS AND INTERNATIONAL SPACE LAW	497
Gamze Gökçen	SYNESTHESIA AND ART	504
Bedriye TUNCSIPER Dilek SÜREKÇİ YAMAÇLI	EVALUATIONS ON INVESTMENT ENVIRONMENT AND DIRECT CAPITAL MOVEMENTS FROM BRICS AND TÜRKİYE PERSPECTIVE	505
Özgür YAZICI Özlem ÇAPAN ÖZEREN	THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON THE IDENTITY DEVELOPMENT AND SOCIAL ACCEPTANCE OF LGBTI+ INDIVIDUALS	512
Arda ÖZTÜRK	PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF DIVORCE ON CHILDREN IN DIFFERENT DEVELOPMENTAL PERIODS AND THE IMPORTANCE OF SUPPORT: SYSTEMATIC REVIEW STUDY	525
Rumeysa Hatice ULUDOĞAN	THE NEXUS OF RELIGIOUS EDUCATION AND SECURITY: INSIGHTS FROM SECURITIZATION THEORY	527
Saim Maksal Minaz Irshad Ullah	EFFECT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP	534
Salma Afroj Pallav Vishnu Tabassum Bashir	DECODING HUMOR IN THE BIG BANG THEORY: A PRAGMATIC PERSPECTIVE	535
Naviaux Anne-Frederique Adeel Ur Rahim Muhammad Jegathesan Thatsinee Janne Pascal	NEW DATA ON SUICIDE PACT: TILL DEATH DO US PART…	536
Tabassum Bashir Kalim Ahmad Khan Deoshree Akhouri Salma Afroj	EMBRACING OPTIMISM: EXPLORING POST-TRAUMATIC GROWTH AND HOW INDIVIDUALS OVERCOME AND THRIVE AFTER AMPUTATION	537
Ahmet Niyazi ÖZKER	DOMESTIC DEBTS BY INSTRUMENTS AND WEIGHTED MATURITY EFFECTS OF DOMESTIC BORROWING IN TÜRKİYE	538
Maribel Caicedo	POVERTY AS A DETERMINANT OF DOMESTIC FIREWOOD CONSUMPTION AND ITS EFFECT ON THE FORESTS OF ECUADOR	549
Mustafa KARABULUT	TRAGIC SITUATION IN CAHİT SITKI TARANCI'S POEM "YALNIZLIK"	550
Mustafa KARABULUT	MODERNISM IN RASİM ÖZDENÖREN'S STORIES	557

Paula COBZARU	THE EVOLUTION OF DIGITAL ECONOMIES THROUGH THE LENS OF CONSTRUCTAL LAW	565
Fatemeh Eghbal Mehran Abass Eghbal Mehran	KNOWLEDGE MANAGEMENT THEORIES AND MODELS	566
Leonard Boduri Fabian Pjetri Eralda Shore/Noçka	THE IMPACT OF MACROECONOMIC VARIABLES ON AVERAGE WAGES: EVIDENCE FROM 1999-2023	577
Semih Hakkı ÖZ	THE IMPORTANCE OF HEALTH LITERACY FROM INDIVIDUAL TO SOCIETY	594
Nargiz ALAKBAROVA	THE IMPORTANCE OF STATISTICAL METHODS IN MODERN LINGUISTICS	596
Paula COBZARU Mihaela CLINCU	THE INTERPLAY OF ART AND SCIENCE IN DRIVING SOCIETAL EVOLUTION	601
Andrada-Elena Stan Camelia Popa	THE RELEVANCE OF DEATH ANXIETY IN CLINICAL RESEARCH AND PRACTICE	602
Florentina Popa	THE ROLE OF PUBLIC RELATIONS IN SOLVING INTERNAL CRISES IN THE ORGANIZATION	603
Kemal BOZKAYA	POLITICAL HEGEMONY'S SEIZURE OF FREEDOM: SUBJECT, DISCOURSE, AND POWER RELATIONS IN THE PROCESS EVOLVING FROM WITTGENSTEIN'S LANGUAGE GAMES TO FOUCAULT'S TRUTH GAMES	604
Kaziban EROL Fatma KARAMAN	REVIEW OF STUDIES ON THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA ON FOREIGN LANGUAGE LEARNING	614
Medya METE Ayşe ELKOCA Duygu AYAR	EFFECT OF PERMANENT CLOCK APPLICATION ON SUCCESS	625
Fatma KARASU Filiz POLAT	NURSING APPROACHES IN PREVENTING CYBER BULLYING IN ADOLESCENTS	630
Amit Joshi Vineet Grover	EMPLOYING CHATGPT: IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE A BENEFIT OR THREAT TO INTERNATIONAL SCHOOLS?	638

AN IMPORTANT STOP IN THE LIFE OF COLLECTION OBJECTS: CONDITION SURVEY

KOLEKSİYON OBJELERİNİN YAŞAMINDA ÖNEMLİ BİR DURAK: KORUNMA DURUMU TARAMASI

Cengiz ÇETİN
Ankara University, Faculty of Fine Arts, Department of Conservation and Restoration of Cultural Properties, Ankara, Turkey
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5843-1290

Elif SARAÇ
Ankara University, Faculty of Fine Arts, Department of Conservation and Restoration of Cultural Properties, Ankara, Turkey
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7822-6590

Simin ŞAY
Ankara University, Faculty of Fine Arts, Department of Conservation and Restoration of Cultural Properties, Ankara, Turkey
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-2421-8560

Özge KARADENİZ
Ankara University, Graduate School of Social Sciences, Department of Conservation and Restoration of Cultural Properties, Ankara, Turkey
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0001-5913-7090

Abstract
Collection conservation condition survey is carried out in order to evaluate the conservation status of cultural properties in the museum as a whole. Accordingly, the data obtained as a result of the surveys enables different levels of conservation measures to be taken. What should be the primary and properly intervention to be made to collections whose inventory is incomplete or not yet made, which have not undergone any conservation process, and which have been negatively affected by environmental conditions due to faulty packaging and storage, damaged as a result of mishandling? The aim of this study is to seek an answer to the question. The subject discussed in the article will be examined by exemplifying the condition survey applied to objects belonging to four different collections of different qualities. The condition survey was applied to two of these collections by the authors of this paper. The data obtained as a result of this survey will be evaluated in the article. In this study, the data obtained as a result of the condition survey will be discussed and the applications to be made for the conservation of the objects will be determined. Condition survey is the application that answers the question of what the primary and correct intervention is to be made to collections that have been negatively affected by environmental conditions due to faulty packaging and storage, damaged as a result of mishandling. The result obtained with the condition survey is not only the answer to this question. Condition survey requires the collections to be inventoried completely.
Key Words: Conservation, Collection, Condition Survey, Environmental Conditions, Packaging, Storage

Özet
Koleksiyon korunma durumu belirleme taraması, bir müze ve koleksiyonda bulunan kültür varlığı, sanat eseri ve/veya koleksiyon değeri bulunan objelerin korunma durumlarını bir bütün

olarak değerlendirebilmek amacıyla yapılmaktadır. Buna bağlı olarak tarama sonucunda elde edilen veriler, farklı düzeylerde koruma önlemlerinin alınmasını sağlamaktadır. Envanteri eksik ya da henüz yapılmamış, herhangi bir koruma-onarım işleminden geçmemiş, hatalı paketleme ve depolama nedeniyle ortam şartlarından olumsuz etkilenmiş, hatalı muamele sonucu zarar görmüş koleksiyonlara yapılacak öncelikli ve doğru müdahale ne olmalıdır? Bu çalışmanın amacı söz konusu soruya cevap aramaktır. Bildiride ele alınan konu farklı nitelikte dört ayrı koleksiyona ait objelere uygulanan durum belirleme taraması çalışması ile örneklenerek incelenecektir. Korunma durumu belirleme taraması bu koleksiyonlardan ikisine bu bildirinin yazarları tarafından uygulanmıştır. Bu metinde söz konusu taramaların sonucunda elde edilen veriler değerlendirilecektir. Korunma durumu belirleme taraması sonucunda elde edilen veriler tartışılarak objelerin koruma-onarımı için yapılacak uygulamalara değinilecektir. Korunma durumu belirleme taraması, yalnızca çeşitli faktörler nedeniyle zarar görmüş koleksiyonlara yapılacak öncelikli ve doğru müdahalenin ne olduğu sorusunun cevabını vermez, aynı zamanda koleksiyonların envanterlerinin eksiksiz olarak yapılmasını da zorunlu kılar.
Anahtar Kelimeler: Konservasyon, Koleksiyon, Korunma durumu belirleme Taraması, Ortam Koşulları, Paketleme, Depolama

GİRİŞ

İnsanın öğrenme, yarar sağlama ya da zevk duygusunu tatmin amacı ile topladığı, biriktirdiği ve anlamına, öyküsüne veya fiziksel özelliklerine göre sınıflandırdığı türdeş ya da benzer şeylerden oluşan obje gurubuna koleksiyon denir. Koleksiyon oluşturmada insanın motivasyonu merak, anlam, anı, estetik duygular, inanç, maddi değer, eski olmanın verdiği değer ve sahip olma duygusunun yarattığı tatmin gibi unsurlardır. Paleolitik alanlarda bulunan fosillerden oluşan bir koleksiyonu olan Mısır Firavunu III. Tuthmosis (MÖ.1504-1450), bilinen en eski koleksiyonerdir. MÖ 6. yüzyılda Irak'ta bir antik yerleşim olan Tell el Mugayyar'ın Kralı Mabonidus'un kızı Ennigaldi Nanna, bir okulun içinde yer alan antik eserler koleksiyonuna sahipti (Caple, 2000:46; Lewis, 1992:20-21). Bu koleksiyon belki de tarihte eğitim amacıyla kullanılan ilk koleksiyondu. Dolayısıyla müzenin oluşumunun ilk adımı olarak sayılır.

Türkiye'de taşınır kültür varlığı niteliğindeki objelerin koleksiyonunu yapmak için Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan izin almak kanuni bir zorunluluktur. Koleksiyonerler bu konudaki her türlü faaliyetlerini bakanlığa bildirmek ve koleksiyonlarının envanterini yaparak bakanlık tarafından onaylanan bir deftere kaydetmek zorundadır. Ancak özellikle devlet üniversitelerinin sahip oldukları koleksiyonların önemli bir bölümünde envanter her zaman sorun olmuştur. Bu koleksiyonların envanterleri ya hiç yapılmamış ya da yalnızca bir bölümü için yapılmıştır. Envanteri yapılmış olanların da genellikle içermesi gereken bilgiler açısından eksiklikler bulunmaktadır.

Koleksiyon korunma durumu belirleme taraması bir koleksiyondaki objelerin mevcut durumunun incelenerek korunma düzeyinin belirlenmesi ve varsa bozulmaların tür ve nedenleri ile birlikte tespit edilerek kayıt altına alınması işlemidir Tarama sonucunda elde edilen veriler, objelere uygulanacak farklı düzeyde konservasyon işlemlerinin belirlenmesine imkan sağlar (Keene, 2002: 139; Kökten ve diğerleri, 2007: 303).

Koleksiyon korunma durumu belirleme taraması öncelikle daha önce bu taramadan hiç geçmemiş koleksiyonlara uygulanır. Koleksiyon taraması bir kez yapılan bir işlem değildir. Koleksiyonu oluşturan objeler var olduğu sürece belli aralıklarla tekrarlanması gerekir. Zira tarama sonucunda elde edilen korunma düzeyi bilgileri zaman içerisinde değişikliğe uğrayabilir. Bu değişimleri nedenleriyle birlikte tespit edip gerekli önlemleri alabilmek amacıyla tarama belli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Bu ikincil taramalara "kontrol amaçlı tarama" adı verilebilir. Bu kontrollerin aralığı, koleksiyonu oluşturan objelerin malzeme özellikleri, ilk korunma durumu belirleme taraması sırasında tespit edilmiş korunma düzeyleri ve depolandıkları ve/veya sergilendikleri ortam koşullarına göre alanda uzman konservatörler tarafından belirlenmelidir. Dolayısıyla kontrol amaçlı korunma durumu belirleme taramalarının periyodları için tüm koleksiyonlara uygulanabilecek standart bir süre verilemez.

Korunma durumu belirleme taramasının amaçları aşağıda 6 maddede özetlenmiştir (Kökten ve diğerleri, 2007: 303).
Koleksiyonun ihtiyaç duyduğu önleyici koruma yöntem ve malzemelerinin belirlenmesi,
Koleksiyonu oluşturan objelerden etkin korumaya ihtiyacı olanların öncelik sırasıyla birlikte belirlenmesi,
Koleksiyona uygulanacak etkin koruma yöntem ve malzemelerinin belirlenmesi,
Koleksiyonu oluşturan objelerde zaman içinde meydana gelen değişimlerin ve bozulmaların nedenleriyle birlikte tespit edilmesi,
Koleksiyona daha önce uygulanmış konservasyon yöntemlerinin yeterlik düzeyinin ve geçerliliğinin belirlenmesi,
Koleksiyonun koruma planlamasının yapılabilmesi ve bu planın bütçesinin belirlenmesi.
Envanteri eksik ya da henüz yapılmamış, herhangi bir koruma-onarım işleminden geçmemiş, hatalı paketleme ve depolama nedeniyle ortam şartlarından olumsuz etkilenmiş, hatalı muamele sonucu zarar görmüş koleksiyonlara yapılacak öncelikli ve doğru müdahale ne olmalıdır? Bu çalışmanın amacı söz konusu soruya cevap aramaktır. Bildiride ele alınan konu farklı nitelikte dört ayrı koleksiyona ait objelere uygulanan durum belirleme taraması çalışması ile örneklenerek incelenecektir. Bu koleksiyonlardan ikisinde yer alan objelerin tamamına korunma durumu belirleme taraması bu bildirinin yazarları tarafından uygulanmıştır.

KORUNMA DURUMU BELİRLEME TARAMASI YÖNTEMLERİ

Herhangi bir objenin korunma durumunu belirlemek için hangi yöntemin uygulandığından bağımsız olarak konservasyon metodolojisini (Appelbaum, 2010; Caple, 2010) uygulamak gerekir. Bu metodolojinin birinci aşaması da belgelemedir. Daha önce yapılmamışsa öncelikle objenin belgelemesi yapılır. Belgeleme objenin boyutları, ağırlığı, maddesel özellikleri, üretim tekniği, sanatsal özellikleri, kullanım öyküsü gibi bilgileri içerir. Bunun yanı sıra objenin mümkünse tüm cephelerinden alınmış genel fotoğraflarının yanı sıra üretim tekniğine, kullanım öyküsüne ilişkin izlerle bozulma ve değişimleri gösteren detay fotoğraflarının da çekilmesi gerekir. Gerekli hallerde objenin ölçekli çizimi ve bu çizim üzerine yapılmış bozulma haritasının çıkarılması da konservasyonda belgelemenin önemli öğelerindendir. Ayrıca objenin içinde bulunduğu ortam şartlarının tespitine, bozulmaların türü ve nedeninin belirlenmesine yönelik aletli aletsiz analizler de bu belgelemenin bir parçasıdır.
Korunma durumu belirleme taraması iki farklı yöntemle yapılmaktadır (Keene, 2005: 67-68; Kökten ve diğerleri, 2007: 304-305). Koleksiyonu oluşturan objelerin istisnasız tamamına korunma durumu belirleme taramasının yapılması birinci yöntemdir. Bu yöntemde koleksiyondaki her bir obje teker teker taranır. Tarama süresi koleksiyondaki obje sayısıyla doğru orantılı olarak artar. Bu yöntemde obje sayısı büyük olan koleksiyonların taranması oldukça uzun sürebilmektedir. Ancak objelerin tamamı hakkında eksiksiz bilgi edinmenin garanti olduğu tek yöntemdir. Daha önce hiç tarama yapılmamış koleksiyonlara, tüm objeler hakkında eksiksiz bilgi sağlaması nedeniyle bu yöntemin uygulanması önemlidir. Bu yöntemin henüz envanteri yapılmamış ve/veya tamamlanmamış koleksiyonlara uygulanması halinde, uygulama metodolojisinin bir gereği olarak envanterinin eksiksiz bir şekilde tamamlanması zorunluluğu doğar.
İkinci korunma durumu belirleme tarama yönteminde tarama koleksiyonu oluşturan objelerin tamamına değil de seçilen örneklere uygulanır. Bu yönteme örneklem yoluyla korunma durumu belirleme taraması denir. Örneklem yöntemin sağlıklı sonuç verebilmesi için koleksiyonun envanterinin eksiksiz, objelerin tür ve özelliklerine göre sınıflandırılmış olması önemlidir. Aksi halde seçilen örnekler, seçilmeyen dolayısı ile taraması yapılmayan objeleri temsil edecek nitelikte olmayacaktır. Bu durumda tarama sonuçlarına göre yapılacak koruma planlaması ve belirlenecek uygulamalar, koleksiyondaki tüm objeler için uygun ve yararlı olmayacaktır. Hatta bazı objelerin durumunun olandan daha kötü hale gelmesine yol açacaktır. Bu yöntemin daha önce en az bir kere tüm objelerine korunma durumu belirleme taraması yapılmış koleksiyonlara uygulanması daha doğru sonuç verecektir. Zira yukarıda bahsedilen olumsuzluklar zaten ortadan

kaldırılmış olacaktır. Bu unsurlara dikkat edilerek yapılan örneklem yolu ile korunma durumu belirleme taraması özellikle obje sayısı büyük olan koleksiyonlarda hızlı ve güvenle uygulanabilir bir yöntemdir. Uygun şekilde yapıldığında bu yöntemin en avantajlı yönü, etkin korumaya ihtiyacı olan objelere bu hizmetin zaman kaybetmeksizin verilebilmesini sağlamasıdır.

KORUNMA DURUMU BELİRLEME TARAMASININ KOLEKSİYON HAKKINDA VERDİĞİ BİLGİLER

Korunma durumu belirleme taramasının uygulandığı koleksiyon hakkında verdiği bilgiler (Kökten ve diğerleri, 2007: 307-309) maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır. Yapılan sıralamada uygulanacak koruma ve onarım yöntemlerinin işlem basamaklarını belirtecek şekilde olması gözetilmiştir.

Koleksiyona ilişkin genel bilgileri verir:

Envanter bilgileri

Objenin fiziksel özellikleri: Şekli, boyutları.

Bu bilgiler paketleme malzemesi ve depolama ünitelerinin şekil, boyut ve miktarının belirlenmesini sağlar (Caple, 2000: 152-159; Hilberry ve Weinberg, 2005: 73-194).

Objenin maddesel özellikleri ve üretim tekniği: Bu bilgi eğer koleksiyonun envanteri tarama öncesinde tam olarak yapılmış ise hale hazırda mevcuttur. Değil ise bu bilgiler tarama sırasında makro ve mikro yöntemlerle yapılan analizler sonucunda elde edilir.

Objenin tarama yapıldığı andaki durumunun görsel ve yazılı kaydı:

Bu kayıtlar objenin taramanın yapıldığı tarihten sonra herhangi bir zamandaki hali (değişimler, bozulmalar) ile ilk taramanın yapıldığı andaki hali arasındaki farkların tespit edilebilmesine imkan sağlar. Söz konusu farklar objeye uygulanan etkin ve/veya önleyici koruma yöntemlerinin ne denli işe yaradığının anlaşılmasını mümkün kılar. Bu konservatörün objenin yaşamını (sağlık içinde) sürdürebilmesini sağlayabilmesi için hayati değerde öneme sahip vaz geçilemez bir bilgidir.

Objelerde belirlenen bozulma türleri ve nedenleri: Bozulma türleri ve nedenlerini belirleyebilmek için objenin içinde bulunduğu ortam şartları; yapıldı ise paketleme yöntem ve malzeme özellikleri; depolanmış ise depolama ünitelerinin malzeme özellikleri ve fiziksel nitelikleri; sergilenmekte ise sergilenme yöntem ve malzemeleri hakkında bilgileri bunların o ana kadar objeye olan etki değerlendirmesiyle birlikte sunar. Bu bilgilerin elde edilmesi için madde 1.c)'de olduğu gibi makro ve mikro yöntemlerle analizlerin yapılması gerekebilir. Burada bozulma tür ve nedenlerinin tespiti kadar bozulmanın düzeyinin de belirlenmesi büyük önem taşır (Keene, 2002: 144-145; 2005: 71).

Objelerin ihtiyaç duyduğu önleyici koruma yöntem, malzeme ve donanımının belirlenebilmesine imkan sağlar: Bu bilgiler, 1. ve 2. maddelerin gereğinin yerine getirilmesinin bir sonucu olarak elde edilir.

Koleksiyonda etkin koruma uygulamalarına ihtiyaç duyan objeler hakkındaki bilgiler: Bu bilgiler de 1. ve 2. maddelerin gereğinin yerine getirilmesinin bir sonucu olarak elde edilir. Burada koleksiyonda etkin koruma yapılacak obje sayısının yanı sıra her bir ojeye hangi etkin koruma yöntem ve malzemesinin uygulanacağı, bu uygulamanın nerede yapılabileceğinin de (laboratuvar, müze vb.) belirlenmesi gerekir. Bu aşamada koleksiyondaki objelerin etkin koruma gerektiren durumlarının ağırlığına göre durumu iyi olandan kötü olana doğru bir sıralama yapılarak etkin koruma önceliklerinin belirlenmesi şarttır. Bu sıralama korunma durumu belirleme taramasının sonucunda elde edilen önemli bilgilerden biridir. Bu bilgiler kullanılarak söz konusu öncelikleri ve ihtiyaç duyulan etkin koruma yöntemini, kapsamını, gerekli malzeme teminini, etkin koruma yöntemini uygulayacak konservatöre ve mekana erişim imkanlarını dikkate alan bir etkin koruma planlaması yapılır. Aynı zamanda bu planlama etkin ve önleyici korumanın birlikte değerlendirildiği koleksiyon koruma planlamasının bir parçasıdır.

Paketleme, depolama ve/veya sergileme yöntem, malzeme ve donanımı hakkındaki bilgiler: Bu bilgilere ulaşım ilk 4 maddenin gereklerinin yerine getirilmesi ile mümkün olur. Burada elde edilen bilgiler paketleme, depolama ve/veya sergileme yöntem, malzeme ve donanımını, ilk kez

yapılması durumu dışında, var olanın tamamının yenilenmesini gerekli kılabileceği gibi mevcut yöntem, malzeme ve donanımın elden geçirilmesiyle yetinilmesini de mümkün kılabilir.

KORUNMA DURUMU BELİRLEME TARAMASINDA KULLANILAN FORM

Korunma durumu belirleme taraması özellikle obje sayısı büyük koleksiyonlar için bir kişi tarafından yapılabilir bir uygulama değildir. Ekip oluşturulması doğru bir yaklaşım olacaktır (Kökten ve diğerleri, 2007: 306). Bu ekipte en az bir konservatörün bulunması şarttır. Ekip liderliğini ise korunma durumu belirleme taraması konusunda uzman bir konservatörün üstlenmesi, taramanın sağlıklı işlemesi ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi açısından önemlidir.

Herhangi bir objenin koruma işlemleri ihtiyacı olan etkin ve/veya önleyici koruma uygulamalarının yapılmasıyla tamamlanmış olmaz. Objenin var olduğu sürece izlenerek oluşabilecek değişimlerin gözlemlenmesi, oluşması halinde de derhal sorumlu konservatöre bildirilmesi gerekmektedir. Bu sürece "sürekli izleme/kontrol" adı verilmektedir. Sürekli izlemeyi müze ortamında, müzede tam zamanlı görevli bir konservatörün olması halinde, konservatör tarafından yapılması tercih edilir. Ancak müze niteliği taşımayan birçok koleksiyon için bu işlemin bir konservatör tarafından yapılabilmesi mümkün olmamaktadır. Bu durumda koleksiyonla sürekli temasta bulunan kişi veya kişiler (koleksiyonerin kendisi ve/veya onun tarafından koleksiyondan sorumlu kılınmış personel) mutlaka bu tarama ekibine dahil edilmelidir. Bunun yanı sıra koleksiyonla bir şekilde temasta bulunan herkesin mümkün olduğunca bu ekibe katılması koleksiyonun korunması açısından yararlı olacaktır. Ekibin konservatör dışındaki üyelerine ekip lideri olan konservatör tarafından önleyici koruma eğitimi verilmesi hem taramanın başarılı sonuçlanması hem de tarama sonrası koleksiyonda bulunan objelere doğru muamele edilebilmesi için önem arz eder. Bu eğitimin kendisi bir önleyici koruma uygulaması olarak değerlendirilmelidir.

Korunma durumu belirleme taramasının, ekip üyelerinin tamamı tarafından kolay bir şekilde ve eksiksiz olarak gerçekleştirilmesi ve zamanın verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla form kullanılarak yapılması önerilir. Bu formun belli bir standardı yoktur. Her koleksiyon için o koleksiyonu oluşturan objelerin genel özelliklerine ve koleksiyonun yapısına göre özel olarak tasarlanmalıdır.

Ancak her korunma durumu belirleme tarama formunun içermesi gereken ortak bilgi başlıkları vardır. Bunlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir (Keene, 2005: 74-75, 79-80; 2011: 398-401; Kingsley ve Payton, 2011: 417-418; Kökten ve diğerleri, 2007: 306-308):

Objenin envanter bilgisi,
Objenin koleksiyon içindeki konumu/yer bilgisi (Obje sayısı büyük koleksiyonlarda),
Objenin korunma durumunu tanımlayan bilgiler (Tespit edilen bozulma türleri),
Objenin etkin koruma önceliğini belirleyici bilgiler,
Obje için önerilen koruma biçimi (Önleyici/etkin koruma yöntemleri)

Tespit edilen bozulma türlerini her objenin kaydının bulunduğu satıra yazmak tarama hızını olumsuz yönde etkileyecektir. Bunu engellemek için benzer etki ve özellikteki bozulmalar gruplanır. Her bir gruba alfabedeki bir harf atanarak simgelenir. Tarama formunda bu harflere birer sütün ayrılır. Bu sütunların bozulmanın görüldüğü objenin satırıyla çakıştığı kutuya bir işaret (çek, artı, çarpı vb.) konularak bozulma türü kaydedilir (Keene, 2011: 407).

KORUNMA DURUMU BELİRLEME TARAMASI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRMESİ

Uzman düzeyinde konservasyon bilgisi gerektirdiğinden tarama sonuçlarının değerlendirmesi konservatör dışındaki ekip üyeleri tarafından yapılamaz. Tarama sonuçlarının değerlendirmesi korunma düzeylerinin tespiti ve koleksiyondaki her bir obje için uygulanacak konservasyon yönteminin belirlenmesi/önerilmesi olmak üzere iki aşamadan oluşur.

Korunma düzeyleri: Korunma düzeyinin belirlenmesi, tarama çalışmasının koleksiyon objelerinin tarama yapıldığı andaki korunma durumunun hangi düzeyde olduğunun belirlendiği

aşamasıdır. Objelerin korunma düzeyleri, tarama çalışması sırasında obje üzerinde tespit edilmiş bozulma türleri, çeşitliliği ve yoğunluğu konservatörler tarafından değerlendirilerek belirlenir. Bu değerlendirme sonucunda konservatör koleksiyondaki her obje için bir korunma düzeyi belirleyerek korunma durumu belirleme taraması formuna işler. Korunma düzeyleri şunlardan oluşur (Corr, 2000: 34; Keene, 2002: 146; 2005: 71, 73; 2011: Kökten ve diğerleri, 2007: 309):
İyi: Objenin durumunun durağan, dış etkenlere karşı hassasiyetinin son derece düşük ya da olmadığı, herhangi bir bozulma türünün tespit edilmediği durumu ifade eder.
Orta: Objede bir veya birden fazla ancak az sayıda bozulma türünün tespit edildiği, bunların objenin fiziksel bütünlüğünü bozucu etkisinin henüz bulunmadığı, bozulmaların aktif ancak gelişim hızının düşük ve yayılım eğiliminin olmadığı, daha çok bölgesel ve/veya yüzeysel düzeyde kaldığı, dış etkilere karşı düşük hassasiyetinin bulunduğu durumları ifade eder.
Zayıf: Objenin fiziksel bütünlüğünü bozacak düzeyde bir veya birden fazla bozulmanın saldırısı altında olduğu, bozulmanın gelişim hızı ve yayılımının yüksek, dış etkilere karşı açık ve yüksek hassasiyette sahip olduğu, az sayıda çatlak ve/veya kırığın bulunduğu ancak zor da olsa fiziksel bütünlüğünü hala koruduğu durumları ifade eder.
Çok zayıf: Objenin fiziksel bütünlüğünü bozacak düzeyde bir veya birden fazla bozulmanın yoğun saldırısı altında olduğu, bozulma gelişim hızı ve yayılımının çok yüksek olduğu, dış etkilere karşı çok açık ve aşırı hassasiyette sahip olduğu, çok sayıda çatlak ve/veya kırığın bulunduğu, parçalanma, ufalanma ve parça kayıplarının başladığı, fiziksel bütünlüğün korunamadığı, objenin durumunun aynı ortamı paylaştığı diğer objelere de zarar verdiği ya da verme olasılığının yüksek olduğu durumları ifade eder.
Korunma durum belirleme taramasına başlamadan önce hangi bozulma tür ya da gruplarının yukarıda açıklanan korunma düzeyleriyle eşleştiğine karar verilmeli ve bir tablo halinde tarama ekibi üyelerine dağıtılarak bilgilendirilmelidir. Böylece objelere hangi durumlarda hangi korunma düzeyinin atanacağı netleştirilmiş ve tüm ekip üyeleri tarafından bilinen bir standarda dönüştürülmüş olacaktır.

Uygulanacak konservasyon yönteminin belirlenmesi:

Koleksiyona ait objelerde tespit edilen bozulma türleri ve atanan korunma düzeyine göre her objeye uygulanacak konservasyon yönteminin belirlenerek koleksiyon sahibine önerilmesi gerekir. Bu önerilerin tarama sırasında her obje için teker teker forma yazılması tarama hızını olumsuz etkileyeceği için bozulma türlerinde olduğu gibi harf ve/veya rakamlardan oluşan kodların belirlenmesi önerilir. Konsevasyon önerileri ve kullanılabilecek kodlar aşağıda sırası ile verilmiştir (Kökten ve diğerleri, 2007:309-310).
I.KÖ.: Obje tarama öncesinde olduğu gibi depolanmaya veya sergilenmeye devam edebilir.
II.KÖ.: Objenin yüzeyindeki tozu alacak nitelikte basit temizliğinin yapılması yeterlidir.
III.KÖ.: Objeye önleyici koruma uygulamaları yapılması yeterlidir.
III.KÖ.a. Objenin paketleme yöntem ve malzemesi yenilenmelidir,
III.KÖ.b. Objeyi destekleyecek şekilde tasarlanmış paketleme yapılması gereklidir,
III.KÖ.c. Objenin özel muhafaza içinde paketlenmesi gereklidir,
III.KÖ.d. Sergileme yöntemi değiştirilerek objenin ihtiyacına uygun hale getirilmelidir,
III.KÖ.e. Sergileme yönteminde kullanılan malzeme objenin ihtiyacına cevap verecek nitelikte olan malzeme ile değiştirilmelidir,
III.KÖ.f. Sergileme yönteminde kullanılan destek tasarımı ve/veya malzemesi objenin ihtiyacına cevap verecek şekilde değiştirilmelidir,
III.KÖ.g. Koleksiyonun depolandığı ve/veya sergilendiği ortam şartları, ortam şartlarını düzenleyici cihazlarla düzenlenerek koleksiyonun ihtiyaçlarına uygun hale geirilmelidir.
IV.KÖ. Objenin korunma düzeyine uygun öncelikte etkin koruma yöntemleriyle konservasyonu yapılmalıdır (Corr, 2000: 34).
ÖNCELİK 1: Korunma düzeyi ÇOK ZAYIF olan objeler. Koruma önceliği **ÇOK ACİL** (Vakit geçirmeksizin objeye etkin koruma işlemleri uygulanmalıdır),

ÖNCELİK 2: Korunma düzeyi ZAYIF olan objeler. Koruma önceliği **ACİL** (Objeye ÖNCELİK 1 kategorisindeki objelerin etkin koruma işlemleri tamamlandıktan sonra etkin koruma işlemleri uygulanmalıdır),
ÖNCELİK 3: Korunma düzeyi ORTA olan objeler. Etkin koruma işlemleri yapılmalıdır. Koruma önceliği **YOK** (Objeye ÖNCELİK 1 ve 2 kategorisindeki objelerin etkin koruma işlemleri tamamlandıktan sonra etkin koruma işlemleri uygulanmalıdır),
ÖNCELİK 4: Korunma düzeyi İYİ olan objeler. Etkin koruma işlemlerine ihtiyacı yoktur. Önleyici koruma işlemlerinin uygulanması yeterlidir. (Eğer yeterli personel yok ise bu gruptaki objeye önleyici koruma işlemleri, ÖNCELİK 1-3 kategorisindeki objelerin etkin koruma işlemleri tamamlandıktan sonra yapılabilir)

ÖRNEK UYGULAMALAR:

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Koleksiyonu Korunma Durumu Belirleme Taraması

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin farklı tarihlerde edinilmiş farklı türde ve farklı malzemelerden yapılmış 616 adet objeden oluşan bir koleksiyonu bulunmaktadır. Bu koleksiyona 24 Mart 2023 – 9 Mayıs 2024 tarihleri arasında 1 yılı aşan sürede bu bildiri metninin yazarları tarafından korunma durumu belirleme taraması yapılmıştır. Tarama sırasında koleksiyonun envanterinin tam olmadığı, var olan envanterde çok sayıda bilginin güncellenmesi veya tamamlanması gerektiği görülmüştür. Koleksiyon objelerinin ahşap, taş, tekstil, cam, deri, kağıt, demir, pirinç, plastik, mika ve kompozit malzemelerden üretildiği belirlenmiştir. Objelerin köken olarak Türkiye'nin çeşitli bölgelerinin yanı sıra ülke dışından çeşitli coğrafyalara da ait olduğu anlaşılmıştır. Koleksiyonu oluşturan objelerin üretim tarihlerinin 1905 yılı öncesi ile son 50 yıl arasında geniş bir zaman dilimine yayıldığı tespit edilmiştir.
Çalışmaya koleksiyon objelerin fiziksel özellikleri ve korunma durumları yanı sıra koleksiyonun koruma-onarım dışı sorunlarının çözümüne yönelik bilgileri de toplayacak nitelikte bir korunma durumunu belirleme taraması formu tasarlanarak başlanmıştır. Form Microsoft Excel programı kullanılarak hazırlanmıştır (Figür 1).
Formda bozulma grupları, korunma durumu, koruma önceliği, boyutlar, objenin üretildiği malzeme türü gibi her tarama formunda olması gereken bilgilerin yazılacağı alanlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra forma (koleksiyon objelerinin bazılarında farklı tarihlerde farklı araştırmacılar tarafından farklı sistematikte verilmiş envanter numaraları bulunmaktadır) objelerin sahip olduğu farklı nitelikteki tüm envanter numaralarının yazılacağı alanlar, son çalışmada verilen yeni envanter numarası ve Türkiye'de kamu kurumlarının taşınır malları için Maliye Bakanlığı tarafından konulmuş uygulama zorunluluğu bulunan demirbaş numaralarının yazılacağı alanlar da eklenmiştir. Bunların yanı sıra objeleri kolay tanımlayabilmek amacıyla fotoğraflarının (Çalışma sırasında objelerin korunma durumunu belirleyen 2243 adet fotoğraf çekilmiştir) yerleştirileceği bir alan da düzenlenmiştir.

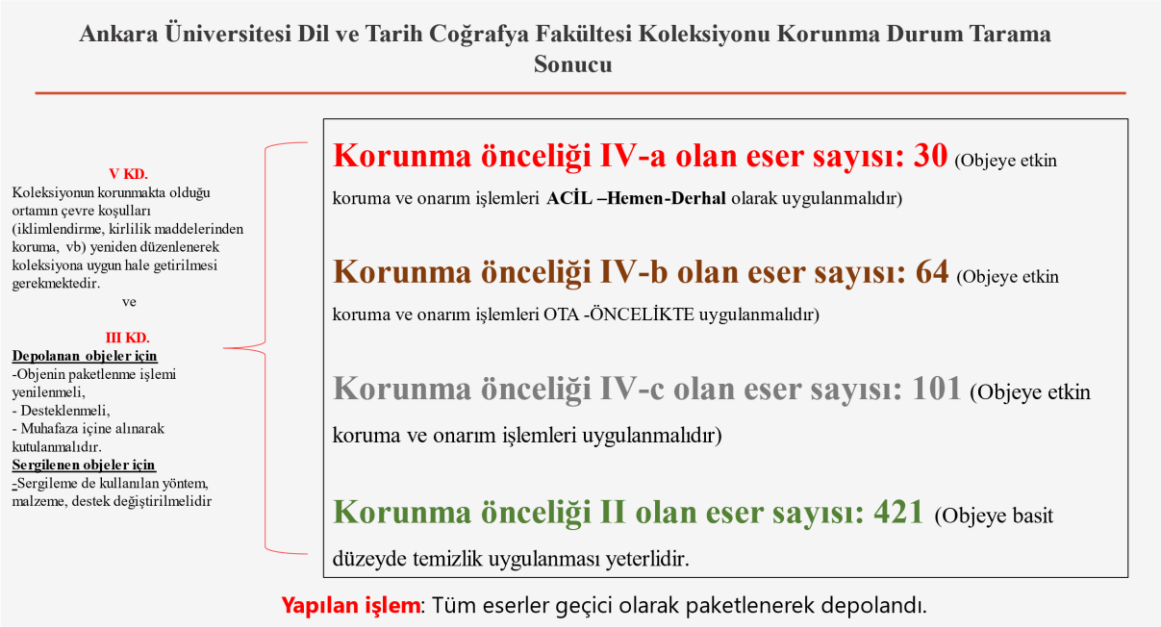

Figür 3. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Koleksiyonu Korunma Durum Tarama Sonucu.
Kaynak: Yazarlar.

Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Ders Malzemeleri Koleksiyonu Korunma Durumu Belirleme Taraması

Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Ders Malzemeleri Koleksiyonunun tarafımızdan çalışılan bölümü 707 objeden oluşmaktadır. Bu objelerin 672 adeti kağıt üzerine basılı materyal, 4 adeti insan anatomisi mankeni ve bu mankenlere ait 31 adet organ maketinden oluşmaktadır.
Söz konusu koleksiyona uygulanan tarama sonucunda 1 esere ileri düzeyde konservasyon işlemi uygulanması gerektiği, diğer eserlere basit temizlik, kağıt üzerine basılı materyalin tamamına organik bozulmalara karşı dezenfektasyon işleminin uygulanması, tüm eserlerin depolama için paketlenmesinin gerektiği tespit edilmiştir.
Bu sonuçlar çerçevesinde koleksiyonu oluşturan objelerin üzerinde çalışılan 707 adedine uygulanan işlemler ağıda maddeler halinde sıralanmıştır.
Tüm objelere kuru temizlik işlemi uygulanmıştır.
Tüm kağıt üzerine basılı materyal ozon gazı düzeyi % 100 olan ortamda belirli sürelerde tutularak dezenfekte edilmiştir,
Tüm objeler, depolama için paketlenmiştir,
Parçalanmış bir insan anatomisi mankenine yapıştırma ve tamamlama gibi ileri düzey koruma işlemleri uygulanmıştır.
Koleksiyon sahibine uygun depolama şartları yazılı olarak bildirilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne Kalesi Müzesi Arkeolojik Eserler ve İkona Koleksiyonu Korunma Durumu Belirleme Taraması

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne Kalesi Müzesi Arkeolojik Eserler ve İkona Koleksiyonu Korunma Durumu Belirleme Taraması 2005-2007 yılları arasında üç yıl süren birden fazla aşamaya sahip projenin bir parçası olarak yapılmıştır. Proje, uygulandığı tarihte Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksekokulu Eser Koruma Programı öğretim elemanları olan Doç. Dr. Hande KÖKTEN ve Prof. Dr. Cengiz ÇETİN yönetiminde gerçekleştirilmiştir (Kökten ve Çetin, 2010: 147-151). Çalışmada Girne Kalesi Müzesi'nin arkeolojik eserler koleksiyonun yaklaşık 7000 eserlik bölümü ile 2000'den fazla eserden oluşan ikona koleksiyonun tamamına uygulanmıştır.

Figür 4. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne Kalesi Müzesi Arkeolojik Eserler ve İkona Koleksiyonu Korunma Durumu Belirleme Taraması.
Kaynak: (Kökten ve Çetin, 2010: 147-151)

Söz konusu tarama, taramanın müze personeliyle birlikte yapıldığı tarama çalışması türüne güzel bir örnektir. Tarama öncesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arkeoloji müzelerinin tüm personelini kapsayan uzaktan eğitim yöntemi ile bir sertifika programı niteliğinde önleyici koruma eğitimi verilmiştir. Sonra bu eğitime katılan müze personeliyle birlikte söz konusu tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama işlemi sırasında envanteri eksik olan objelerin envanterleri de tamamlanmıştır. Tarama sonucu elde edilen bilgiler ışığında müzenin arkeolojik eser koleksiyonunun incelenen bölümü ile ikona koleksiyonunun tamamının muhafaza edileceği depolar, eserlerin ihtiyacına göre düzenlenerek restore edilmiştir. Restore edilen depolara proje yöneticileri tarafından depolama üniteleri (raflar) tasarlanmıştır. Ardından korunma durumu hassas olan eserlere durumlarına uygun özel paketleme yapılmış ve tüm eserler sistemik bir dizilimle depolardaki yerlerine yerleştirilmiştir (Figür 4). Son olarak müze yöneticilerine önleyici koruma eğitimine katılan personelin görevlendirileceği "sürekli izleme/kontrol programı" uygulamaları önerilmiştir. Söz konusu çalışma, yalnızca tespitte bulunmakla kalınmayan, koleksiyona ait eserlerin depolanma şartlarının müzenin sahip olduğu mekanların restorasyonu yapılarak düzenlendiği örnek bir korunma durumu belirleme taramasıdır.

SONUÇ:

Korunma durumu belirleme taraması basitçe bir tabloya birtakım bilgilerin işlendiği bir çalışma değildir. Uygulandığı koleksiyondaki tüm eserler hakkında son derece detaylı bilgileri içerir. İçerdiği bu bilgiler kullanılarak koleksiyonun bulunduğu ortam şartlarından depolama ünite ve paketleme malzeme ve biçimine kadar koleksiyonla ilgili birçok unsurun düzenlenmesi veya yeniden yapılması sağlanır. Doğrudan objenin kendisine müdahale anlamına gelen etkin koruma işlemlerinin planlanmasına ve gerçekleştirilmesine imkan tanır. Koleksiyona ait korunma derecesi yok olmasına neden olabilecek denli kötü olan objelerin fark edilerek önceliklendirilmesi ve gerekli etkin koruma işlemlerinin derhal yapılmasını sağlayarak yok olmaktan kurtarılmasına olanak verir.

Tarama çalışması yalnızca objelerin konservasyonuna ilişkin işlerin planlanmasını sağlamaz. Koleksiyon korunma durumu taraması koleksiyonun bulundurulduğu mekanlarda geniş inşaat faaliyetlerinden, ilgili personellerin eğitimine kadar birçok aşaması olan geniş içerikli ve uzun soluklu bir çalışmaya dönüşebilir.

Korunma durumu taraması koleksiyonları oluşturan objelerin yaşamlarında bir dönüm noktasıdır. Taramanın yapıldığı andan itibaren hem konservasyonun kendisi hem de ona

yardımcı bilim alanları (arkeoloji, sanat tarihi vb.) açısından objelerden edinilmesi gereken tüm bilgiler sistematik bir şekilde kayıt altına alınmıştır. Objelerin eksik ya da yetersiz olan belgelemeleri tamamlanmıştır. Bu belgeler yalnızca taramanın yapıldığı an için önem taşımaz. Objenin taramanın yapıldığı andaki korunma durumu ile gelecekte herhangi bir zamandaki korunma durumunu karşılaştırarak oluşan değişimlerin belirlenebilmesine imkan sağlar. Böylece objeye uygulanmış konservasyon yöntemlerinin başarısı ölçülmüş olur. İşte taramanın bu özelliği nedeniyle yapıldığı tarih, eserin yaşamında bir dönüm noktası niteliği taşır. Bu andan itibaren objenin tüm sorunları belirlenmiş, çözüm yolları bulunmuştur. Var olduğu sürece gözlem ve kontrol altındadır. Bu nedenle artık gelecek, obje için daha konforlu ve güvenli bir yaşam sunmaktadır. Korunma durumu belirleme taraması, hatalı paketleme ve depolama nedeniyle ortam şartlarından olumsuz etkilenmiş, hatalı muamele sonucu zarar görmüş koleksiyonlara yapılacak öncelikli ve doğru müdahalenin ne olduğu sorusunun cevabını veren bir uygulamadır. Korunma durumu belirleme taramasının obje için doğurduğu sonuçlar 7 maddede özetlenebilir.
Eserlerin korunmasını tehdit eden faktörler belirlenir ve önlem alınır,
Uzun süredir belgelenmemiş veya geçerliliğini yitirmiş verilerin güncellenmesi sağlanır,
Acil etkin koruma gerektiren objeler tespit edilerek önceliklendirilir,
Yanlış depolama ve sergileme koşullarının düzeltilmesine imkan tanıyacak bilgiler toplanır,
Uzun vadeli ve sürdürülebilir bir koruma planlamasının yapılmasını sağlayacak bilgiler toplanır,
Kültürel mirasın gelecek nesillere sağlıklı şekilde aktarılması güvence altına alınır,
Objelerin bugünkü hali ile gelecekteki herhangi bir zamandaki halini karşılaştırabilecek belgeler kayıt altına alınmıştır.

KAYNAKÇA

Appelbaum, B. (2010). Conservaiton Treatment Methodology, Barbara Appelbaum Books: New York.

Caple, C. (2000), Conservation Skills: Judgement, Method and Decision Making, Routledge: London&New York

Corr, S. (2000). Caring for Collections: A Manual of Preventive Conservation, The Heritage Council f Ireland Series.

Hilberry, J. D.&Weinber, S. K. (2005). Museum collections storage, S. Knell (Ed.), Care of Collections içinde (ss. 173-195), Routledge: London&New York.

Keene, S. (2002). Managing Conservation in Museums, Butterworth&Heinemann.

Keene, S. (2005). Audits of care: a framework for collections condition surveys, S. Knell (Ed.), Care of Collections içinde (ss. 65-91), Routledge: London&New York.

Keene, S. (2011), Collections condition, C. Caple (Ed.), Preventive Conservation in Museums içince (ss. 394-412), Routledge:London&New York.

Kingsley, H.&Payton, R. (2011). Condition surveying of large stored collections, C. Caple (Ed.), Preventive Conservation in Museums içince (ss. 413-419), Routledge:London&New York.

Kökten, H., Şener, Y. S., Çelik, S. & Hepdinç, D. (2007). Müzelerde Önleyici Koruma Uzaktan Eğitim Programı, ANKUZEM

Kökten, H. & Çetin, C. (2010). Transformation from chaos to knowledge:fort he sake of cultural heritage, IIC Contribution to the Istanbul Congress 20-24 September 2010 Conservation and the Eastern Mediterranean, 147-151.

Lewis, G. (1992). Museums and their precursors: A brief world survey, M.A. Thompson (Ed.), Manual of Curatorship içinde (ss.20-44), (Butterworth & Museums Association), Butterworth&Heinemann.

